

Inhoudsopgave

1	Voordat u begint	1
	De structuur van Lightroom 4	2
	Locatie van de catalogus	5
	Stapsgewijs beginnen	8
2	Kennismaken met Lightroom 4	11
	Mogelijkheden	12
	Onmogelijkheden	14
	Interface	15
3	Foto's importeren	21
	Inleiding	22
	Importeren vanaf camera, kaartlezer of vaste schijf	23
	Foto's van schijf importeren	30
	De praktijk	32
4	Werken met de Bibliotheek	37
	Inleiding	38
	Onderdelen van de Bibliotheek	38
	Kennismaken met de Bibliotheek	42
	Selecteren en weggooien	43
	Filtermethoden	47
	Trefwoorden, woorden om beter te kunnen vinden	51
	Snel ontwikkelen	55
	Bestanden van Lightroom	56
	Catalogusbestanden en het deelvenster Catalogus	57
	Deelvenster Mappen	59
	Uw eigen verzamelingen	61
	Metagegevens	63
	Werken met de filterbalk	64
	Deelvenster Services voor publiceren	66

5	Ontwikkelen	69
	De module Ontwikkelen	70
	Histogram	71
	Bijsnijden en lokale aanpassingen	72
	Standaard	76
	Kleurtintcurve	79
	HSL/Kleur/Zwart-wit	80
	Gesplitste tinten	81
	Details	82
	Lenscorrecties	83
	Effecten	84
	Camerakalibratie	85
	Case: landschap in ontwikkeling	86
	Case: portret	95
	Case: omzetten in zwart-wit	105
	Case: HDR in Lightroom	107
6	Foto's exporteren	111
	Dialogvenster Bestanden exporteren	112
	Het exportdoel kiezen	113
	Exporteren naar schijf	113
	Exporteren naar e-mail	116
	Exporteren naar dvd of cd	116
	Voorinstelling	116
7	Foto's op de kaart zetten	119
	De module Kaart	120
	Met gps-coördinaten	122
	Zonder gps-coördinaten	123
	Locaties	125
	GPS-logger	126

8 Boek	129
Interface	130
Een boek voorbereiden	131
Opmaak	134
Extra opmaak	142
Opmaaktips	145
Bestelprocedure	148
9 Presentatie	151
Een verzameling maken	152
De module Presentatie	153
Watermerk	156
10 Afdrukken	159
De module Afdrukken	160
Praktijkvoorbeelden	165
De instellingen op een Mac	173
11 Foto's presenteren op het web	177
Twee soorten galerieën: HTML en Flash	178
Snel een webgalerie maken	180
Instellingen opslaan als sjabloon	185
Extra sjablonen en lay-outstijlen	186
12 Video	189
Video importeren	190
Video bewerken	191
Exporteren	194
13 Lightroom uitbreiden	195
Uitbreidingen op Adobe.com	196
Voorinstellingen voor ontwikkelen	196
Webgalerieën	197
Plug-ins	197

A	Tips en trucs op internet	199
B	Sneltoetsen	201
	Index	203

Voordat u begint

Lightroom is een prachtig en compleet gereedschap om uw foto's te beheren, bewerken en publiceren. Als u eenmaal weet hoe u foto's importeert in de Bibliotheek, kunt u daarna beginnen aan uw ontdekkingsreis door de uitgebreide mogelijkheden van dit professionele workflowprogramma. Toch kan het zinvol zijn om naast deze praktijkkennis ook inzicht te hebben in het principe achter Lightroom. Is het nu een bibliotheek of alleen een catalogus? Werkt u met de 'echte' foto's of alleen met de voorvertoningen ervan? Wat is een lrcat-bestand en waar kunt u dat vinden? In dit hoofdstuk vindt u het antwoord op deze vragen en wordt aandacht besteed aan het verhuizen van foto's en de catalogus van de ene naar de andere computer (Windows en Mac).

De structuur van Lightroom 4

U kent de bibliotheek met rekken vol boeken. Zowel de rekken als de boeken zijn geordend op onderwerp en bovendien zijn ze afzonderlijk gecodeerd. Lopend langs de rekken is in principe elk boek te vinden.

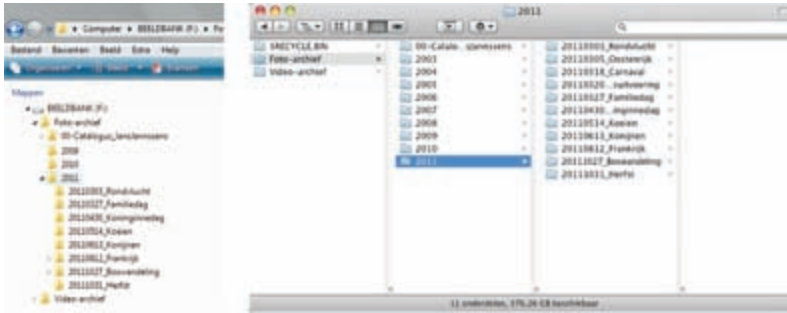
U vindt echter sneller wat u zoekt als u bij de ingang van de bibliotheek de catalogus raadpleegt. Hierin staan in een bepaalde structuur alle titels met daarbij de locatie. Behalve de titel treft u er vaak ook de naam van de auteur en een samenvatting van de inhoud in aan. Is de catalogus een databestand op een computer, dan kunt u met enkele trefwoorden (auteur, onderwerp, titel) een titel nog sneller terugvinden. Met de locatiecode loopt u naar het rek en vindt u het gewenste boek.

De structuur waarmee Lightroom uw foto's beheert, is te vergelijken met die van de analoge bibliotheek.

De geschetste situatie kan ook toegepast worden op digitale foto's en daarbij speelt Lightroom een belangrijke rol.

Net als met boeken in een bibliotheek is uw belangrijkste taak de fotobestanden in mappen op uw computer te plaatsen. Doe dit volgens een vaste structuur. In de volgende afbeelding ziet u daarvan een voorbeeld. Door de mapnaam te laten beginnen met de datum (jjjjmmdd) hebt u automatisch een chronologische volgorde van uw fotosessies. Wordt deze datum aangevuld met een trefwoord, dan kunt u met die combinatie, *20110812_vakantie-frankrijk*, redelijk eenvoudig een serie foto's terugvinden. U zou deze structuur door Lightroom kunnen laten verzorgen, maar het heeft onze voorkeur dit zelf te doen vanuit Windows Verkenner of Finder en de foto's vanaf het geheugenkaartje met een kaartlezer in uw zelfgemaakte mappenarchief te kopiëren. Zo kunt u uw fysieke fototheek (mappen met fotobestanden) inrichten als ware het een bibliotheek met rekken en boeken.

De mappenstructuur van een fototheek met de fysieke foto-bestanden.

Net als in een bibliotheek zou een catalogus ook voor uw fotoarchief de vindbaarheid van foto's sterk kunnen verbeteren. Maar hoe doet u dat? Geen nood, want daarbij komt Lightroom u te hulp. Door foto's in Lightroom te importeren, plaatst u de gegevens van die foto's (plaats op de computer, opnamegegevens, voorvertoning) in een catalogus van Lightroom, zoals dat eigenlijk ook gebeurt bij het inschrijven van nieuwe boeken in de catalogus van een bibliotheek. Bij het importeren in Lightroom vanuit een mappenstructuur op een vaste schijf worden dus geen fysieke fotobestanden verplaatst of gekopieerd.

Koppeling tussen fotobestand en catalogus Belangrijk voor het goed functioneren en de betrouwbaarheid van de catalogus is dat de koppeling tussen fotobestand en vermelding in de catalogus niet wordt verbroken. Als u met Windows Verkenner of Finder fysieke fotobestanden verplaatst of verwijdert op uw computer, weet Lightroom niet meer waar de foto's staan. Dat is te vergelijken met iemand die in een bibliotheek boeken verplaatst of verwijdert zonder dat in de catalogus te vermelden. Het lijkt dan of het boek nog aanwezig is, maar als u op de locatie kijkt, zal het daar niet staan. De ont koppeling van catalogus en locatie kan ook ontstaan als u in Lightroom foto's verwijdert uit de catalogus zonder ze van de computer te verwijderen. U denkt in Lightroom dat bepaalde foto's er niet meer zijn, maar ze staan nog wel als bestand op de vaste schijf.

Deze catalogus is het kloppend hart van de module Bibliotheek in Lightroom en geeft u snel en overzichtelijk een beeld van uw fototheek. Lightroom geeft u vervolgens drie hoofd gereedschappen om met de catalogus te werken:

- beheer van gegevens (modules Bibliotheek en Kaart);
- optimaliseren van de previews (module Ontwikkelen);
- publicatie (Exporteren en modules Boek, Presentatie, Afdrukken en Web).

De zeven modules van Lightroom.

I. Voordat u begint

Bibliotheek en Kaart

De module Bibliotheek is bedoeld om gegevens aan de catalogus toe te voegen, zoals trefwoorden en persoonsgegevens, en om uw foto's te beoordelen, te selecteren en te beheren. Natuurlijk is het ook de plaats om uw fotoarchief te doorzoeken. Deze module hadden ze wat ons betreft ook gewoon Catalogus kunnen noemen, omdat slechts met fotogegevens en -previews wordt gewerkt en niet met de daadwerkelijke fotobestanden. De eigenlijke bibliotheek is voor ons de mappenstructuur die we zelf gemaakt en gevuld hebben met fotobestanden.

De nieuwe module Kaart is ook bedoeld om uw foto's te beheren en wel op basis van locatiegegevens die aan een foto zijn toegekend door gps of achteraf zijn toegevoegd in Lightroom. U weet zo altijd waar een foto genomen is en zelfs welk traject u gewandeld of gereisd hebt.

Ontwikkelen

In de module Ontwikkelen kunt u uw foto's optimaliseren. Dit gebeurt echter volgens een ander principe dan in Photoshop. In Lightroom worden niet de pixels van de foto bewerkt, maar worden slechts waarden van parameters, zoals belichting of verscherpen, toegepast op de voorvertoning (*preview*) van het fotobestand. Deze optimalisatie-instellingen worden als een soort recept opgeslagen in de catalogus bij de overige gegevens van het fotobestand en dat gebeurt in real-time. U hoeft in Lightroom nooit een foto op te slaan. Het recept kan na afsluiten en starten van Lightroom weer vrijelijk aangepast worden. Bovendien kunt u terugkeren naar de oorspronkelijke voorvertoning of voor één fotobestand verschillende recepten, en dus verschillende voorvertoningen, maken.

Exporteren, Boek, Presentatie, Afdrukken en Web

In de modules Bibliotheek, Kaart en Ontwikkelen werkt u dus alleen virtueel met de foto's. Behalve een voorvertoning op het beeldscherm is een foto nog steeds niet tastbaar in de vorm van een bestand of een publicatievorm. Wilt u een of meer foto's als JPEG- of TIFF-bestand gebruiken, dan zult u de gegevens van de foto en het bijbehorende recept vanuit Lightroom naar het gewenste bestandstype moeten exporteren (Cmd/Ctrl+Shift+E). Met de modules Boek, Presentatie, Afdrukken en Web kunt u echter ook direct een tastbaar fotoboek samenstellen of een diavoorstelling, print of webgalerie maken.

Kenmerken van de voorvertoning De op de camera ingestelde witbalans bepaalt bij RAW grotendeels de kleuren van de voorvertoning in Lightroom. Zaken als verscherping of beeldstijlen zijn vaak eigen aan de camera en zullen door Lightroom niet in de voorvertoning worden meegenomen. Is uw camera ingesteld op monochroom en RAW en bekijkt u de foto's in Lightroom, dan zullen ze toch als kleurenbeeld worden weergegeven. Tip: selecteer alle beelden en druk op de letter V. Zo worden ze allemaal in grijswaarden getoond.

Locatie van de catalogus

Als u zonder voorkennis van start gaat met Lightroom, wordt automatisch een catalogus gemaakt. Terwijl u in de loop van de tijd meer foto's in Lightroom importeert, zal de catalogus uitdijen en zal Lightroom ook een keer per week een back-up maken van de catalogus (niet van de fysieke fotobestanden!). U vindt de catalogus op de C-schijf (Windows) of Macintosh HD (Mac) in de map Gebruikers\uw naam\Afbeeldingen\Lightroom als het bestand met de naam Lightroom 4 Catalog.lrcat. Dat is bij Windows en Mac hetzelfde. Uw fotoarchief met de fysieke bestanden zal waarschijnlijk op een dataschijf staan of op een externe vaste schijf.

Deze standaardlocatie heeft zijn beperkingen. Als bijvoorbeeld uw C-schijf of Macintosh HD crasht of geformatteerd wordt, bent u alle voorvertoningen en recepten van uw foto's kwijt. Ook staat de back-up van de catalogus niet bij de back-up van uw fotoarchief.

Een ander nadeel van de standaardlocatie van de catalogus is dat deze op de C-schijf of Macintosh HD staat en dat het bestand op een zeker moment, als u veel foto's hebt geïmporteerd in Lightroom, vele gigabytes in beslag neemt en uiteindelijk kan leiden tot een vermindering van de algemene prestaties van uw computer.

Ons advies is dan ook om de catalogus op dezelfde vaste schijf te zetten als uw fotoarchief en de catalogus een herkenbare naam te geven. De extensie zal altijd .lrcat zijn. De (externe) vaste schijf voldoet bij voorkeur aan de volgende eisen:

- een snelle aansluiting (eSata, USB 3 of Firewire 800);
- een grote capaciteit (minimaal 1 TB);
- bij voorkeur een grote cache en een hoge rotatiesnelheid (7200 rpm).

Zet alles op dezelfde schijf Staan fotoarchief en catalogus op dezelfde schijf, dan zal bij een back-up van die schijf ook de catalogus worden opgeslagen en hebt u na een crash de fotobestanden en de catalogus snel weer beschikbaar.

Er kunnen zich drie situaties voordoen als u de catalogus en de fotobestanden op dezelfde schijf wilt hebben:

- U hebt nog geen foto's geïmporteerd in Lightroom en er is nog geen catalogus.
- U hebt uw fotobestanden op een andere dan de C-schijf staan en gebruikt de standaardcatalogus.
- Uw foto's staan verspreid over verschillende schijven en u gebruikt de standaardlocatie van de catalogus.

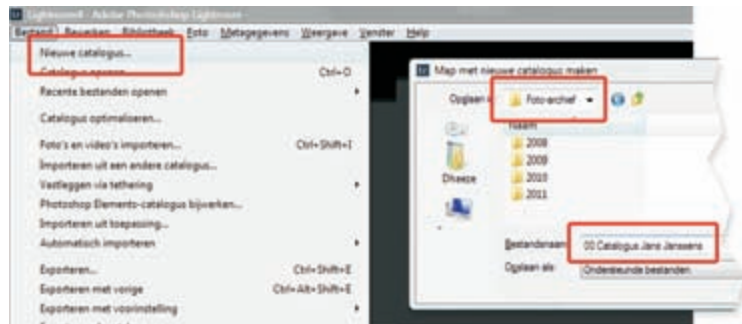
I. Voordat u begint

Nog geen catalogus

Zijn nog geen foto's geïmporteerd in Lightroom, dan gaat u als volgt te werk.

1. Start Lightroom.
2. Kies **Bestand, Nieuwe catalogus**.
3. Bedenk een duidelijk naam.
4. Blader naar de schijf met de bestanden van uw fotoarchief.
5. Bevestig uw keuze.

Het maken van een nieuwe catalogus in dezelfde map als waarin uw fotoarchief staat.

Lightroom sluit de standaardcatalogus en opent de nieuwe, lege catalogus die u net hebt gemaakt. De naam van die nieuwe catalogus ziet u linksboven (Mac: midden) in de titelbalk van Lightroom. U kunt nu foto's importeren.

Fotobestanden op één schijf, catalogus op C-schijf/Macintosh HD

Hebt u al een catalogus opgebouwd van een uitgebreid fotoarchief, dan kunt u de catalogus verplaatsen naar de vaste schijf met daarop de fotobestanden. De locatie van de catalogus waarin u werkt is eenvoudig te vinden door in Windows linksboven in de titelbalk van Lightroom te rechtsklikken op de naam van de catalogus en de optie **Locatie van catalogus tonen** te kiezen (Mac: rechtsklikken midden op naam catalogus in titelbalk opent Finder).

De locatie van een catalogus tonen in Windows en Mac.

Het lrcat-bestand wordt in Windows Verkenner of in Finder getoond. Kopieer dit bestand naar de locatie waar uw fotobestanden staan en wijzig de naam van Lightroom 4 Catalog in een voor u duidelijke naam. Als u nu op dit lrcat-bestand dubbelklikt, wordt de catalogus geopend en ziet u al uw foto's netjes met alle gegevens terug.

Als u vanuit diverse schijflocaties foto's in Lightroom geïmporteerd hebt, kan uw fotoarchief onoverzichtelijk worden en is het ook niet mogelijk de catalogus bij de fotobestanden te plaatsen. Het is dan raadzaam alle fotobestanden op één schijf te verzamelen en daarbij ook de catalogus te plaatsen. Deze 'volksverhuizing' kan Lightroom voor u verzorgen met de optie **Exporteren als catalogus** in het menu **Bestand**.

Fotobestanden op verschillende schijven, catalogus op C-schijf/Macintosh HD

Fotobestanden verzamelen op één locatie in een nieuwe catalogus.

Maak in Lightroom een selectie van de gewenste foto's of selecteer alle previews (Cmd/Ctrl+A). Alle fotobestanden in de betreffende mappen worden met de optie **Exporteren als catalogus** fysiek gekopieerd naar de nieuwe locatie en de catalogus wordt hierop aangepast. Zorg dat de exportlocatie een snelle vaste schijf is.

Als u de fotobestanden en de catalogus op één schijf hebt staan, is het verhuizen ervan relatief eenvoudig. Selecteer het gehele fotoarchief inclusief de map met de catalogus en kopieer deze naar de nieuwe vaste schijf of computer. Dit werkt goed in de volgende situaties:

- Verhuizen naar grotere of snellere vaste schijf.
- Verhuizen van oude naar nieuwe computer.
- Overzetten van laptop naar desktop en omgekeerd.
- Verhuizen van Windows naar Mac en omgekeerd.

Omdat bij deze verhuizing vele gigabytes betrokken zijn, zal dit de nodig tijd in beslag nemen.

Gebruik een externe schijf Staan uw fotoarchief en de catalogus op een externe (snelle) vaste schijf, dan kunt u deze overal mee naartoe nemen. Als op de computer (Windows of Mac) op locatie Lightroom is geïnstalleerd, hoeft u alleen de externe schijf aan te sluiten en u kunt uw gehele fotoarchief vanuit uw eigen catalogus in Lightroom op de andere computer zien en benaderen!

Het archief verhuizen

Stapsgewijs beginnen

Als u Lightroom de eerste keer start, is de werkwijze niet vanzelfsprekend. U ziet een grijze en vooral lege interface met een oneindig aantal knopjes en deelvensters. Waar moet u beginnen? De volgende hoofdstukken geven u alle informatie, maar hierna vindt u een kort overzicht van de stappen om foto's te beoordelen, selecteren, bewerken, publiceren en exporteren.

1. Zorg voor een overzichtelijke mappenstructuur voor uw fotobestanden en start Lightroom.
2. Maak een eigen catalogus op dezelfde schijf als waarop uw fotobestanden staan (zie de voorgaande paragraaf).
3. U ziet een lege catalogus met boven zeven modules en links en rechts deelvensters.
4. Klik in de module Bibliotheek op de knop **Importeren**, onder in het linkerdeelvenster.
5. Blader links in het Importvenster naar de gewenste map met foto's op de betreffende vaste schijf.
6. Alle foto's zijn te zien in een rasterweergave (toets G) en vinkjes kunnen aange- en uitgezet worden.
7. Druk op de toets E om foto's beeldvullend te zien en eventueel te selecteren. In die weergave bladert u met de pijltoetsen links en rechts door de foto's. Druk weer op de toets G voor een totaaloverzicht.
8. Kies in het rechterdeelvenster van het Importvenster bij **Voorvert. Rendere** de optie **Standaard**.
9. Maak in rechterdeelvenster nieuwe metagegevens met naam en adres.
10. Klik rechtsonder in het dialoogvenster op de knop **Importeren** om de foto's in de catalogus van Lightroom op te nemen. De voortgang ziet u linksboven in het hoofdvenster.
11. Eerst ziet u miniaturen verschijnen. Vervolgens worden in de voortgangsstatus ook de grotere previews gemaakt. Wacht bij voorkeur met werken tot het hele importproces klaar is.
12. U ziet in het midden van het scherm een raster van miniaturen. Onderaan staat een filmstrip met diezelfde miniaturen. Druk op de toets E om de eerste foto kadervullend te zien. Beoordeel de foto op kadering, belichting en kleur. Om de scherpte op 100% te kunnen zien, klikt u in de beeldvullende voorvertoning van een foto om in te zoomen. Door met ingedrukte muisknop te slepen, schuift u door de foto. Als u klikt, wordt de foto weer kadervullend getoond. Om in te zoomen kunt u ook de spatiebalk ingedrukt houden.

13. Geef op basis van de genoemde kwaliteitscriteria de foto's een sterwaardering met de cijfer-toetsen 1 tot en met 5. Kies 4 voor een goede foto, die nog enigszins bewerkt moet worden. Kies 5 voor een bijna perfecte foto die u bijvoorbeeld alleen hoeft bij te snijden.
14. Klik rechtsonder in de balk boven de filmstrip op het woordje **Filter**. U ziet nu vijf sterren op de balk.
15. Klik op de vierde ster en in de filmstrip zijn nu alleen nog de foto's met een sterwaardering van 4 en hoger te zien. Druk op de letter G om een rasteroverzicht te zien in het hoofdvenster.
16. Sterwaarderingen kunnen aangepast worden door een andere waarde te typen. Met nul vervalt de waardering.
17. Schakel over op de module Ontwikkelen en pas met de gereedschappen belichting, kleur en detail aan.
18. U kunt door op de letter R te drukken snel een foto bijsnijden met Uitsnijdbedekking. Het kader kan worden verkleind door de besturingspunten te slepen. Door te slepen in het kader verschuift u de foto in het kleinere kader. De foto kan gedraaid worden door buiten het kader te slepen. Druk weer op de letter R om de uitsnede beeldvullend te zien. U kunt zo later de uitsneden nog eenvoudig aanpassen.
19. Hebt u alle foto's aangepast, dan kunt u de gewenste foto's met Ctrl of Shift (Cmd of Shift) selecteren in de Rasterweergave (G) en gebruiken in de modules Kaart, Boek, Presentatie, Afdrukken en Web.
20. Wilt u de geselecteerde foto's als JPEG of TIFF gebruiken, kies dan **Bestand**, **Exporteren** (Cmd/Ctrl+Shift+E), stel de gewenste locatie en andere opties in en klik op **Exporteren**.

Maak een oefencatalogus Voordat u aan de slag gaat met uw echte archief is het misschien raadzaam eerst een testcatalogus te maken en daarin een paar mappen met RAW-bestanden te importeren. Zo kunt u kijken of u de handelingen met de catalogus kunt reproduceren. Zolang u tijdens deze testfase de fysieke RAW-bestanden ongemoeid laat, kunt u naar hartenlust spelen met de catalogus: herneem het Ircat-bestand, verplaats het en maak een back-up. Hebt u eenmaal uw koudwatervrees overwonnen, dan kunt u vol vertrouwen verder in dit boek en de definitieve catalogus van uw fotoarchief gaan opzetten in Lightroom.

